

Řetězový kompoziční postup

Lyrizovaná próza

Reťazový kompozičný postup

- Zachováva prirodzené – chronologické usporiadanie rozprávania príbehu, no chýba tu hromadenie napätia
- Akoby chýbala zápleтка a obrat, jednotlivé časti/udalosti (väčšinou kapitoly) sú akoby príbehmi samy o sebe, každý úsek je relatívne samostatný, navzájom sú prepojené (hlavnou) postavou/postavami a niekedy miestom deja
- Jednotlivé udalosti pospájané ako oká reťaze
- Sú to príbehy s oslabenou dejovosťou a dôrazom na reflexiu alebo opis, na citové prežívanie

Próza naturizmu

- Najvyššie štádium lyrizačných tendencií, lyrizovaná próza, medzivojnové obdobie, 20.-30.roky 20.st
- Túžba po zobrazení citovej stránky človeka, sklamanie zo spoločenskej a mravnej situácie, zobrazuje človeka spojeného s prírodou, naturalisti využili lyrizáciu v celej šírke (dej, opisy, rozprávač)
- Charakteristické je ja-rozprávanie (priamy rozprávač)- zabezpečuje najvyššiu mieru subjektívnosti
- Vzniká pod vplyvom expresionistických spisovateľov a francúzskych regionalistických autorov (Jean Giono) a tiež pod vplyvom severských literatúr (Knut Hamsun)
- Na Slovensku do popredia ako zdôraznenie hodnôt domova a prírody ako záchrana pred odcudzeným a rozháraným svetom (mesto, hroziaci fašizmus)
- Vychádzajú z filozofie prírodného človeka, ktorý jedná pudovo, nevie predstierať, koná priamočiaro, podľa svojej prirodzenosti
- 3 mýty takmer rozprávkových a tajomných príbehov: mýtus lásky, mýtus života a mýtus prírody
- Nástup naturizmu r. 1937: D. Chrobák, M. Figuli, F. Švantner, Ľ . Ondrejov

Dobroslav Chrobák: Drak sa vracia

- Narodil sa v obci Hybe gymnázium vyštudoval v Rožňave a Liptovskom Mikuláši, v Čechách absolvoval elektrotechniku na ČVUT v Prahe
- Pracoval v čs.rozhlas v BA, neskôr ako VŠ pedagóg na SVŠT, zomrel v Bratislave
- Hrdina jeho diel- dedinský človek, pracovitý, úprimný, čestný, ochotný pomôcť, postavy sú vykreslené od tajomnosti k realite, príroda vytvára celú atmosféru a predpovedá činy postáv
- Zb. noviel (8): Kamarát Jašek, každá je ovplyvnená iným literárnym smerom (vitalizmus, naturizmus, expresionizmus), prvky fantastiky, dávnych mýtov prírody, lyriku dosahuje objavovaním zvláštneho a neznámeho, ponorom do vnútorného sveta postavy, obmieňa úlohu rozprávača, odbočuje od dejovej línie
- Novela Drak sa vracia- konflikt medzi človekom a spoločnosťou, zdôrazňuje tradičné hodnoty: lásku, priateľstvo, česť, charakter
- Boj dobra a zla; dobro: Eva, Šimon a „zlo“ : Drak
- Dva druhy konfliktu: Drak- dedina, Eva- dvaja muži
- Osoba rozprávača sa mení : príchod Draka vidíme očami Evy, dediny a Šimona (vševediaci), inokedy rozprávač priberá k sebe čitateľa: my- rozprávanie
- Dej rámcuje postava Evy- v úvode je mladá žena čakajúca svojho muža Šimona, v závere stará mama rozprávajúca príbeh svojim deťom ako rozprávku

Dobroslav Chrobák: Drak sa vracia

- Postavy sú vykreslené kontrastne
- Opísané sú tri príchody Draka do dediny: v mladosti, návrat v dospelosti a príchod so stádom
- Prostredie: časť deja v dedine, veľká časť mimo dedinského prostredia v horách, Drak a Šimon sa stávajú súčasťou prírody
- Hlavná postava Drak je tajomný hrdina, hľadajúci miesto pod slnkom, odlišuje sa pôvodom, umeleckými sklonmi, rozvážnosťou, odvahou, praktickosťou, trpezlivosťou, priamosťou, pokojom
- Symbolika prometeovskej snahy slúžiť iným
- Odvážnym činom si vybojuje svoje miesto v dedine-spoločnosti
- Šimon je protikladne vykreslená postava, svoju ťarchu a lásku nesie odovzdane a vzťahy nedokáže riešiť komunikovaním
- Príbeh pripomína rozprávku- postava Draka, stará mama rozpráva rozprávku deťom o časoch , keď ešte žili čarodejnice

Idealizovaný typ postavy

- Niekedy autor postavu vykreslí tak, že je jeho cieľom vyzdvihnúť danú postavu nad jej okolie
- Môže sa to týkať fyzických vlastností (sila, krása, šikovnosť), vôle, odvahy, múdrosti alebo mravnosti
- Pri absolútnej prevahe nadpriemerných vlastností sa postava približuje k dokonalosti-IDEALIZÁCIA
- Už v antike (Achilles), v stredoveku (mučeníci, rytieri), v romantizme (Detvan, Mor ho!)
- Ako štylistický prostriedok na vyzdvihnutie vlastností- MONUMENTALIZÁCIA

Margita Figuli

- Nar. Vyšný Kubín, maturita v BB, pracovala ako úradníčka v Tatra banke, , neskôr ako profesionálna spisovateľka, uverejňovala v časopise Elán, Slovenských pohľadoch a Živene
- Dominujú sociálne motívy
- Prítomnosť kresťanskej morálky
- Postavy na dobré a zlé podľa morálnych princípov
- Ženské hrdinky zápasia s tlakom konvencií dobovej spoločnosti, rozprávačom je postava z príbehu
- Strieda sa napätie a uvoľnenie, príroda rámčuje dej, je v pozadí
- Zb. noviel Pokušenie- vnútorný svet ženy, lúboštné pocity, erotickosť, mýtickosť a rozprávkovosť
- Novela Tri gaštanové kone

Tri gaštanové kone

- ľúbostný príbeh poznačený tragickosťou, netypický pre naturizmus je v pozadí stojaci sociálny problém, spočívajúci na majetkových pomeroch
- Láska Magdalény a dvoch mužov: Jano Zápotočný (vášnivá láska k Magdaléne, vedie až k zločinu) a Peter (etická láska , so sebazaprením)
- Rozprávač je Peter, predstaviteľ dobra, koná po kresťansky
- Jano je stelesnením zla
- Magdaléna je ideálom milujúcej ženy, ktorá je ochotná trpieť pre lásku aj týranie manžela
- Láska prekoná všetko zlo, koniec je dobrý- rozprávkovosť
- Obsahuje lyrické prvky (umelecké prostriedky), výrazy s citovo-erotickým zafarbením, aj biblizmy

František Švantner

- Narodený v Bystrej, učiteľský ústav v BB, ako učiteľ na viacerých miestach, neskôr ako referent Matice slovenskej, spisovateľ, zomrel v Prahe
- Vplyv E. A. Poea- strach robí z človeka zviera, na povrch vyplávajú pudy, konflikt: tajomno –reálne, miesto reality dominuje sen, podvedomie
- Hrdina je zmietaný vášňami, odhaľuje svoje nekontrolovateľné vnútro
- Postavy prechádzajú vývojom od reálnych k tajomným (opačne ako u Chrobáka), víťazí živelnosť a nie dobro, ktorá podnecuje konanie postáv
- Lyrizácia je u Švantnera najsilnejšia- silná presonifikácia prírody, nezaujímam o spoločenské problémy- priestorová ukotvenosť v horách sa umocňuje
- Konfrontácia života a smrti ako základná existenciálna schéma
- Takmer vždy prítomná smrť a príčina je zahalená tajomstvom
- Neznámo, mýtickosť, autor zatajuje, znejasňuje dej, príroda sa stáva súčasťou postáv, vytvára s nimi harmonickú jednotu, ona ochraňuje aj tajomstvá
- Súbor noviel Malka
- Novela –román: Nevesta hôľ

Nevesta hôľ

- Vrchol slovenského naturizmu, základom príbehu je hľadanie údajného soka a pokusy o jeho odstránenie
- Pri rozvíjaní príbehu – od reálneho k nereálnemu, iracionálnemu
- Príbeh rozpráva mladý hájnik Libor
- Dedinčania sú reálne postavy, postava Zuny je nereálna, polosnová a poloskutočná, je symbolom fantastickosti a démonickosti sily hôľ a prírody, stroskotávajú na nej všetky citové úsilia
- Je čosi tajomné a nepolapiteľné, dieťa prírody a ako prírodný jav v neustálej premene
- Hájnikovi stále uniká , trápí ho , či už nepatrí inému
- Objavuje sa On-záhadný tvor, vyzerá ako človek, ale nepatrí k ľudskému plemenu, stáva sa „besom, alebo niekým celkom iným (Tavo)
- Hájnik si uvedomuje, že Zuna mu nikdy nepatrila
- „hole si ju vychovali, hole si ju vzali...”